

ขบวนการรัฐอิสลามกับความมั่นคงของโลก

Islamic State and World Security

วรุตม์ อินทฤทธิ์

¹สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

อาคาร 16 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต โทรศัพท์ 0897280299 อีเมล Pondintarit@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการความเป็นมาของขบวนการรัฐอิสลาม และปัจจัยที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของขบวนการรัฐอิสลาม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำราและข่าวสาร ผลการศึกษาพบว่าขบวนการรัฐอิสลามก่อตัวขึ้นภายหลังการประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของนายจอร์จ ดับเบิลยู บุช ประธานาธิบดีของประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ.2001 จากปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมให้ขบวนการรัฐอิสลามมีความเข้มแข็งมี 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเชื่อเรื่องการทำญิฮาด 2) ความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติและศาสนาในอิรัก และ 3) ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและกองทัพของขบวนการซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขบวนการรัฐอิสลามกลายเป็นภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก

คำสำคัญ: ขบวนการรัฐอิสลาม การก่อการร้าย ความมั่นคงของโลก

Abstract

This purposes of this article were to study the history of The Islamic State and the factors which support the strength of The Islamic State using content analyzing method on papers, books and newspapers. The results founded that The Islamic State has been formed after the President Bush's declaration against terrorist in 2001 and there are three factors that support the organization as follow 1) The Muslim's belief of Jihad 2) The Ethno- sectarian conflict in Iraq and 3) The wealthy and army of IS. These factors enhance IS to become a threat to the regional and world security

Keyword: Islamic State, Terrorism ,World Security

1. พัฒนาการการก่อการร้ายในโลกมุสลิมก่อนการกำเนิดของขบวนการรัฐอิสลาม

การก่อการร้าย (Terrorism) เป็นการกระทำความรุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินของพลเมืองและรัฐทั้งในรูปแบบของการก่ออาชญากรรม การทำลายทรัพย์สินสาธารณะและระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ การจับตัวประกัน การลอบสังหารและการกระทำที่กระตุ้น “ความหวาดกลัว” (Terror) ต่อสาธารณชนทั่วไปอันมีเป้าหมายสำคัญเพื่ออุดมการณ์ทางการเมือง (Office of UN high commissioner for Human Rights, 2007) แม้ว่าคำว่า “Terrorism” จะเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศฝรั่งเศสภายหลังการปฏิวัติฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1789 แต่ยุทธวิธีของการก่อการร้ายมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยโรมัน ขบวนการก่อการร้ายในยุคนั้นมีชื่อว่า “SICRII” เป็นขบวนการที่จัดตั้งเพื่อต่อต้านการเข้าครองดินแดนปาเลสไตน์ของทหารโรมัน ขบวนการได้ใช้วิธีการสร้างความรู้สึกร่วมกับคนจำนวนมากเพื่อให้เกิดความเกลียดชังและความหวาดกลัวให้กับทหารโรมัน ต่อมาการก่อการร้ายได้พัฒนาเป็นการลอบสังหาร (Assassin) ในสมัยกลาง จากความพยายามของกลุ่มมุสลิมนิกายชีอะห์ที่ได้ตั้งสมาคมนับถือชื่อว่าหัชชาซิณ หรือ ISMAIL ขึ้นในดินแดนเปอร์เซียและซีเรียเพื่อลอบสังหารเหล่านักรบครูเสดระหว่างสงครามศาสนา อย่างไรก็ตามลักษณะสำคัญของการก่อการร้ายยุคโบราณถึงยุคกลางมีขอบเขตอยู่ภายในรัฐเท่านั้น เนื่องจากข้อจำกัดด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัญหาการโทรคมนาคมและการสื่อสารที่แตกต่างจากปัจจุบัน (บุญรอดศรีสมบัติและคณะ, 2555:4-8)

ในปลายปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 การก่อการร้ายได้พัฒนาเป็นการกระทำความรุนแรงระหว่างประเทศหรือการก่อการร้ายสากล (International Terrorism) ด้วยวิธีการลอบสังหารบุคคลสำคัญของชาติหนึ่งโดยคนอีกชาติหนึ่งดังจะเห็นได้จากช่วงทศวรรษที่ 1880-1914 ได้เกิดเหตุการณ์การลอบสังหารบุคคลสำคัญทั่วโลก อาทิ (Bergersen & Lizardo, 2004)

- ค.ศ. 1892 การลอบสังหารนายกรัฐมนตรีสเปนโดยนายแองจิโอลิลิโอ (Angiolillo) ชาวอิตาลี
- ค.ศ. 1894 การลอบสังหารประธานาธิบดีฝรั่งเศสโดยนายซานโต เจอโรมิโน (Santo Jeronimo Caseir) ชาวอิตาลี
- ค.ศ. 1898 การลอบปลงพระชนม์สมเด็จพระจักรพรรดินีแห่งออสเตรียโดยนายลุยจี ลูเชนี (Luigi Luccheni)
- ค.ศ. 1914 การลอบปลงพระชนม์มกุฎราชกุมารอาร์ชดยุกฟรันซ์ แฟร์ดินันด์แห่งออสเตรียโดยชาวเซอร์เบียเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1

เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้เป็นตัวอย่างของการก่อการร้ายสากลที่เกิดขึ้นจนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 อย่างไรก็ตาม การก่อการร้ายสากลหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไป เพราะเริ่มมีความผูกพันกับโลกมุสลิมมากขึ้น ดังที่บุญรอด ศรีสมบัติและคณะ (2555:26-27) ได้อธิบายลักษณะเด่นของขบวนการการก่อการร้ายสากล ดังนี้

1. การก่อการร้ายที่มีศาสนาอิสลามนำ
2. การก่อการร้ายสากลมีลักษณะข้ามชาติหรือไร้พรมแดน มีการจัดตั้งเป็นองค์กรระหว่างประเทศ
3. การปฏิบัติการของการก่อการร้ายมักจะใช้หน่วยย่อย ไม่มีการทำสงครามอย่างเต็มรูปแบบ
4. เป้าหมายของการก่อการร้าย คือ ต้องการเปลี่ยนแปลงสภาพที่เป็นอยู่ เช่น มุ่งประสงค์การปกครองตนเองหรือแบ่งแยกดินแดน
5. การก่อการร้ายไม่เฉพาะเจาะจงเป้าหมายทางการทหารแต่เน้นเป้าหมายพลเมือง (People Target)
6. การก่อการร้ายมีอำนาจทำลายล้างสูงก่อให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้าง

เพราะเหตุใดขบวนการการก่อการร้ายที่เข้มแข็งของโลกในปัจจุบันทั้งขบวนการไอเอส (Islamic State) ฮามาส (Hamas) อัลกออิดะฮ์ (al-Qaeda) ฮิซบุลลอฮ์ (Hezbollah) หรือตาลีบัน (Taliban) ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นในโลกมุสลิม จากการศึกษาพบว่าปัจจัยสำคัญมาจากการที่สหรัฐอเมริกาพยายามขยายอำนาจเข้าไปในภูมิภาคตะวันออกกลาง ด้วยการนำแนวคิดการแยกอำนาจรัฐออกจากศาสนา และพยายามเปลี่ยนระบอบการผูกขาดอำนาจเป็นระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดการต่อต้านจากเหล่ามุสลิมเคร่งศาสนาอย่างรุนแรงเพราะโดยพื้นฐานแล้วหลักการประชาธิปไตยขัดแย้งกับการปกครองเดิมของประเทศในภูมิภาคนี้สิ้นเชิงเพราะประเทศส่วนมากมักจะใช้รูปแบบการปกครองแบบผูกขาดอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง ดังที่ประทุมพร วัชรเสถียรและไชยวัฒน์ คำชู (2544) ได้จำแนกระบบการปกครองดั้งเดิมของประเทศต่างๆ ไว้ดังนี้

1. ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์แบบประเพณี ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย บาห์เรน โอมาน การ์ตา สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์และคูเวต
2. ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชสมัยใหม่คือมีกษัตริย์ ได้แก่ โมร็อกโก และจอร์แดน
3. ระบบเผด็จการชาตินิยมสายกลาง ได้แก่ แอลจีเรีย อียิปต์ ซีเรียและตูนิเซีย
4. ระบอบเผด็จการแบบอตาธิปไตย ได้แก่ ลิเบียและอิรัก
5. ระบอบเทวธิปไตย ได้แก่ อิหร่าน

จากประเพณีการปกครองดังกล่าวสะท้อนว่า การปกครองประชาธิปไตยตามแบบสหรัฐอเมริกาอาจจะไม่ใช่ระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของทุกประเทศ ไม่สามารถนำไปใช้เปลี่ยนแปลงค่านิยม ความเชื่อและจารีตดั้งเดิมของชาติต่างๆ ได้เสมอไป และอาจจะไม่เหมาะสมกับการสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้ก็เป็นได้ (ประทุมพร วัชรเสถียรและไชยวัฒน์ คำชู, 2544) การนำหลักการและแนวคิดของชาติตะวันตกเข้าไปยังโลกมุสลิมจึงไม่เพียงแต่ขัดแย้งกับระบอบการเมืองการปกครองเดิมของแต่ละชาติเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านจากกลุ่มคนเสียประโยชน์ทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มมุสลิมเคร่งศาสนาที่มองว่าอิทธิพลทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา รวมทั้งระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งชั่วร้าย ทำลายอารยธรรมอิสลามและคุกคามโลกมุสลิมจึงจำเป็นที่ประชาคมมุสลิมต้องทำการต่อต้านโดยใช้ยุทธวิธีของการก่อการร้าย

นอกจากนี้การปฏิบัติแบบสองมาตรฐานของชาติตะวันตกในกรณีความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ก็เป็นสาเหตุที่กระตุ้นให้เกิดกระแสต่อต้านชาติตะวันตกรุนแรงมากขึ้น ความขัดแย้งในดินแดนปาเลสไตน์เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อชาติมหาอำนาจตะวันตกสนับสนุนให้อิสราเอลก่อตั้งประเทศในดินแดนปาเลสไตน์ ขบวนการไซออนนิสต์ (Zionist) ของชาวยิวได้ใช้การก่อการร้ายเพื่อสร้างความหวาดกลัวให้กับชาวมุสลิม แต่กลับได้รับการรับยกย่องจากสหรัฐอเมริกาและชาติมหาอำนาจว่าเป็น “กลุ่มนักรบเพื่อเสรีภาพ” เพราะสามารถสถาปนารัฐอิสราเอลได้ ขณะเดียวกันเมื่อชาวปาเลสไตน์นำโดยองค์การปลดปล่อยปาเลสไตน์ (Palestine Liberation Organization) ลุกขึ้นต่อสู้เพื่อความไม่ชอบธรรมเรื่องดินแดน กลับถูกสหประชาชาติและสหรัฐอเมริกาตราหน้าว่าเป็นผู้ก่อการร้าย การที่มหาอำนาจตะวันตกสนับสนุนให้อิสราเอลฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวมุสลิมมานานหลายทศวรรษนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรติดอาวุธหรือกลุ่มหัวรุนแรงในโลกอิสลามมีพลังแข็งแกร่งมากขึ้น (ศราวดี อารี, 2548) กลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงได้กระตุ้นให้ประชาคมมุสลิมทำญิฮาด (Jihad) หรือการต่อสู้เพื่อพระเจ้าเพื่อขับไล่การรุกรานของชาติตะวันตก รวมทั้งจัดตั้งรัฐอิสลามที่อยู่ภายใต้กฎแห่งอิสลามเดียวกัน ความพยายามต่อต้านอำนาจของสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตกจึงได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้ายใน ค.ศ. 2001 และไล่ล่าสังหารนายโอสามา บินลาเดน (Osama Bin Laden) ผู้นำกลุ่มอัลกออิดะห์ได้สำเร็จในปี ค.ศ. 2011 อุบัติการณ์การก่อการร้ายก็ยังไม่หายไปจากโลกมุสลิม แม้ว่าปัจจุบันกลุ่มอัลกออิดะห์จะอ่อนแอลง แต่บทบาทของขบวนการรัฐอิสลามหรือขบวนการ IS หรือ ISIS ได้กลายเป็นขบวนการที่มีอำนาจทางการเมืองและใช้วิธีการก่อการร้ายอย่างรุนแรงอยู่ในปัจจุบัน

2. การก่อตัวของขบวนการรัฐอิสลามภายหลังนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา

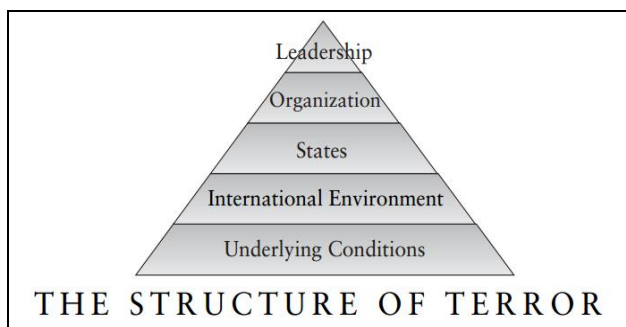
การปรากฏตัวของขบวนการรัฐอิสลามนับว่าเป็นผลสำคัญมาจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาภายหลังการวินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เพราะหากพิจารณาถึงประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้ว พบว่าพื้นที่ใจกลางของประเทศสหรัฐอเมริกาแทบไม่เคยได้รับผลกระทบครั้งใหญ่จากความรุนแรงของสงครามโลกครั้งที่ 1 สงครามโลกครั้งที่ 2 หรือแม้กระทั่งสงครามเย็นเลย และก่อนเหตุการณ์ครั้งนั้นประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุชได้ประกาศนโยบายต่างประเทศว่าจะให้ความสนใจไปที่รัสเซียและจีนเป็นหลัก และอยู่ในขั้นของการพิจารณาเรื่องการส่งเสริมสันติภาพในดินแดนตะวันออกกลาง การพิจารณาวิธีการจัดการกับรัฐอันตราย (Rogue State) เช่น อิหร่าน อิรัก ลิเบียและเกาหลีเหนือ ทั้งยังมีรายงานยืนยันอีกว่าประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุชและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของสหรัฐอเมริกาไม่ได้ให้ความสำคัญกับการก่อการร้ายหรือกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงมากนัก รวมทั้งการเคลื่อนไหวของนายโอซามา บินลาเดนไม่ได้เป็นความกังวลที่สำคัญ (Leffler, 2011) อย่างไรก็ตามเมื่อมหานครนิวยอร์กและกระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกาถูกโจมตี สหรัฐอเมริกาจึงเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศเพื่อรับมือกับการก่อการร้ายอย่างเต็มรูปแบบ ดังประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช กล่าวความตอนหนึ่งว่า (The National Security Strategy of The United State of America, September 2002)

“เพื่อที่จะต่อสู้กับภัยคุกคามนี้ เราต้องใช้เครื่องมือทุกชนิดในคลังอาวุธและอำนาจทางทหาร ระบบป้องกันภายในประเทศที่ดีขึ้น การบังคับใช้กฎหมาย ข้าราชการและมาตรการเชิงรุกเพื่อตัดแหล่งเงินสนับสนุนการก่อการร้าย...อเมริกาจะให้การสนับสนุนชาติที่ต้องการความช่วยเหลือในการต่อต้านการก่อการร้าย และอเมริกาจะถือว่าชาติที่อยู่ภายใต้และให้ที่หลบภัยกับกลุ่มก่อการร้ายต้องรับผิดชอบ เพราะพันธมิตรของกลุ่มก่อการร้ายเป็นศัตรูของพลเมือง”

การประกาศของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุชทำให้สหรัฐอเมริกาดำเนินการต่อต้านภัยก่อการร้ายอย่างรุนแรง สหรัฐอเมริกาได้ประกาศแผนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการต่อต้านการก่อการร้ายขึ้นเป็นครั้งแรกเพื่อปกป้องแผ่นดินและประชาชนอเมริกันจากภัยคุกคาม ตามแผนยุทธศาสตร์ชาตินี้ฉบับแรกนี้ สำนักข่าวกรองกลาง หรือ CIA (Central Intelligence Agency) ระบุว่าสหรัฐอเมริกาคงใช้มาตรการแข็งกร้าวเพื่อจัดการกับบุคคลหรือกลุ่มใดๆก็ตามที่เกี่ยวข้องกับขบวนการก่อการร้าย และ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สำนักข่าวกรองกลางได้วิเคราะห์โครงสร้างของการก่อการร้ายเป็น 5 ระดับ เพื่อให้รู้ “จุดอ่อนและจุดแข็งของขบวนการให้ภัยต่อการปราบปราม” มากขึ้น ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างของขบวนการก่อการร้าย

ที่มา : CIA.(2003). “National Strategy for Combating Terrorism” p: 6

ระดับที่ 1 เจือปนพื้นฐานของการก่อการร้าย (Underlying conditions) ที่อาศัยความไร้เสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศ เช่น ปัญหาความยากจน การคอร์รัปชัน ความขัดแย้งทางศาสนา การปะทะกันของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ และแสดงให้เห็นว่าการก่อการร้ายเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สภาพความไร้เสถียรภาพทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรการก่อการร้ายพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว

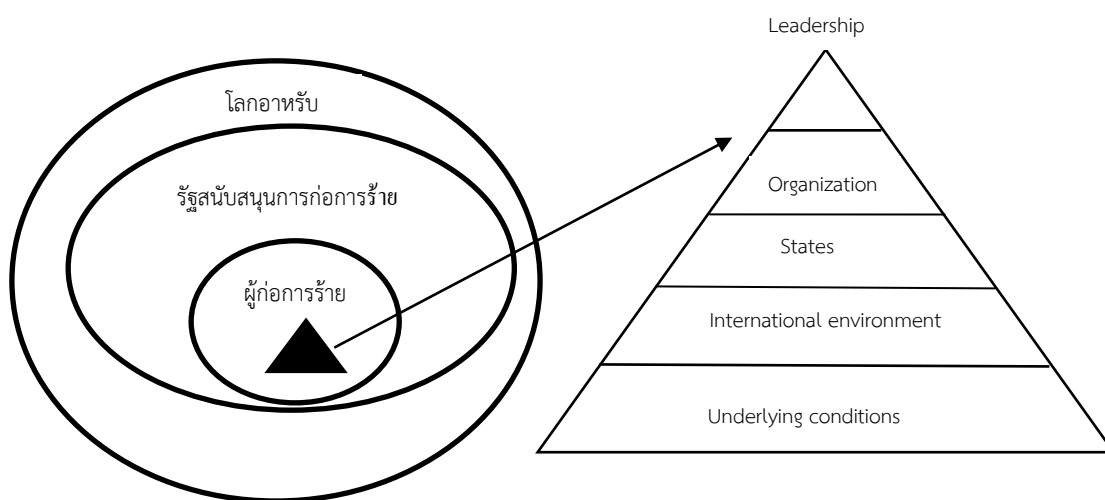
ระดับที่ 2 เขตแดนระหว่างประเทศ (International environment) เป็นหนึ่งในกลยุทธ์ขององค์กรการก่อการร้าย การไร้พรมแดนระหว่างประเทศเป็นเจตนาของกลุ่มก่อการร้ายที่ไม่ต้องการให้เข้าถึงที่หลบภัย ประสิทธิภาพและปัจจัยสนับสนุนด้านอื่นๆของขบวนการ

ระดับที่ 3 กลุ่มก่อการร้ายต้องมีฐานที่ตั้งทางกายภาพในรัฐใดรัฐ (States) หนึ่งเพื่อใช้ในการปฏิบัติการ ไม่ว่าจะด้วยความไม่รู้หรือความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม สหรัฐอเมริกาเชื่อว่ารัฐหนึ่งในโลกยังคงให้ที่หลบภัย การฝึกฝนกองกำลัง รวมทั้งเป็นเครือข่ายด้านการเงินของกลุ่มก่อการร้าย

ระดับที่ 4 การก่อการร้ายเป็นองค์กร (Organization) การวางแผน การจัดการ การฝึกฝนเพื่อปฏิบัติการ การวางโครงสร้างขององค์กร สมาชิกและทรัพยากรสนับสนุน รวมทั้งระบบรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ

ระดับที่ 5 โครงสร้างสูงสุด คือ ผู้นำการก่อการร้าย (Leadership) ที่มีอำนาจสั่งการและมีกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงกับโครงสร้างทุกระดับ ผู้นำการก่อการร้ายเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้เกิดการก่อการร้ายขึ้น

ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติฉบับนี้ยังระบุด้วยว่าหากสามารถจัดการกับผู้นำสูงสุดขององค์กรการก่อการร้ายได้แล้วจะทำให้โครงสร้างการก่อการร้ายทั้งหมดถูกทำลาย (“National Strategy for Combating Terrorism”, February 2003:6) สหรัฐอเมริกาจึงเริ่มปฏิบัติการทำลายโครงสร้างพีระมิดของการก่อการร้าย ด้วยการจัดการกับผู้นำและขบวนการก่อการร้าย จากนั้นจึงค่อยๆขยายไปสู่การทำลายรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนขบวนการและขยายอิทธิพลทางทหารไปยังโลกมุสลิมและโลกอาหรับทั้งหมด เพราะสหรัฐอเมริกาเชื่อว่าทุกระดับมีความเชื่อมโยงกัน สหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องแสดงแสนยานุภาพทางทหารต่อโลกอิสลามทั้งหมดเพื่อไม่ให้ประเทศใดประเทศหนึ่งคิดต่อต้านยุทธศาสตร์การทำสงครามกับการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกาสามารถแบ่งได้เป็น 4 ระดับ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงยุทธศาสตร์การทำสงครามกับการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกา

ที่มา : แก๊ซเฟรมเพิ่มเติมจากประภัสสร เทพชาตรี.(2550:28-29). “การก่อการร้ายสากล”

จากแผนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการต่อต้านก่อการร้ายและปฏิบัติการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกาดังกล่าวสามารถสรุปข้อสังเกตได้ 3 ประการสำคัญ คือ

ประการแรก ขบวนการก่อการร้ายจะเข้มแข็งในประเทศที่มีความแตกแยกหรือความขัดแย้งอย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งทางการเมือง เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ความแตกต่างด้านความคิดเห็นหรือฐานะเศรษฐกิจ สถานการณ์ความขัดแย้งจะทำให้ประเทศนั้นๆอ่อนแอและเปิดโอกาสให้ขบวนการก่อการร้ายเข้มแข็งขึ้นเพื่อเป็นตัวเลือกในการสร้างโลกใหม่ให้กับสังคม ในปัจจุบันทั้งอิรักและซีเรียเป็นตัวอย่างของประเทศที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและเป็นฐานที่มั่นสำคัญของขบวนการรัฐอิสลามและกลุ่มต่อต้านรัฐบาลอื่นๆมากมาย

ประการที่สอง คือ สำนักข่าวกรองกลางเชื่อว่ามิประเทศใดประเทศหนึ่งในโลกให้ที่พักพิงและสนับสนุนขบวนการก่อการร้าย จากข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับคำประกาศของประธานาธิบดี

จอร์จ ดับเบิลยู บุชในลัทธิบุช (Bush Doctrine) ที่ว่าเกาหลีเหนือ อิหร่านและอิรักเป็นสามประเทศ
อักษะแห่งความชั่วร้าย (Axis of evil) ที่กำลังผลิตอาวุธร้ายแรงและเป็นผู้สนับสนุนอาวุธให้กับ
ขบวนการก่อการร้าย และอดีตผู้นำสหรัฐยังเชื่อกันว่าทั้งอัฟกานิสถานและอิรักเกี่ยวข้องโดยตรงกับ
กรณีวินาศกรรม 11 กันยายน สหรัฐอเมริกาจึงจำเป็นต้องใช้กำลังทหารเพื่อปกป้องสันติภาพของ
โลก (SEAL,2002) สหรัฐอเมริกาจึงใช้เหตุผลนี้ขยายสงครามไปยังอิรักเพราะเชื่อว่าอิรักเป็นประเทศที่
เป็นภัยต่อแผ่นดินสหรัฐอเมริกา และต้องการให้อิรักเป็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงระบอบการ
ปกครองจากอำนาจนิยมให้เป็นประชาธิปไตยเพื่อให้โลกอิสลามคลายความเป็นปฏิปักษ์ต่ออเมริกา
(ประภัสสร เทพชาตรี,2551)

ประการที่ 3 สหรัฐอเมริกาพุ่งเป้าไปยังผู้นำสูงสุดของขบวนการเพราะเชื่อว่าหากผู้นำตายก็
จะทำให้ขบวนการก่อการร้ายอ่อนแอ ข้อสังเกตนี้สะท้อนได้อย่างชัดเจนจากปฏิบัติการทางทหารที่
สหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับตามล่านายโอซามา บินลาเดนและอดีตประธานาธิบดีซัดดัม
ฮุสเซนของอิรัก อย่างไรก็ตามการสังหารผู้นำองค์กรสามารถทำลายโครงสร้างพีระมิดของขบวนการได้
เท่านั้น แต่ไม่สามารถทำลายความเป็นปึกแผ่นทางการเมืองได้ (Seymour,2014)

การโค่นล้มรัฐบาลตาลีบันและทำลายโครงสร้างของขบวนการอัลกออิดะห์กลับไม่ได้ทำให้
ความเป็นปฏิปักษ์ทางการเมืองที่มีต่อสหรัฐอเมริกาด่น้อยลงไป เพราะการขยายพื้นที่เข้าไปยังอิรัก
ภายใต้ “ปฏิบัติการเสรีภาพแห่งอิรัก” (Operation Iraq Freedom) เพื่อปลดอาวุธอิรักและโค่นล้ม
รัฐบาลประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน กลับทำให้เกิดความเป็นปฏิปักษ์ทางการเมืองครั้งใหม่ เมื่อ
สหรัฐอเมริกาส่งเสริมให้นายกรัฐมนตรีมาลิกี (Nouri a- Maliki) มุสลิมนิกายชีอะห์ขึ้นบริหาร
ประเทศอิรักในช่วง ค.ศ.2006- 2014 มาลิกีได้ผลักดันมุสลิมนิกายซุนนีบางส่วนกลายเป็นพลเมืองชั้น
รองของประเทศ ความขัดแย้งระหว่างชีอะห์กับซุนนี (sectarian conflict) จึงได้กลายเป็นชุดความ
ขัดแย้งใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมอิรักหลังการทำสงครามของสหรัฐอเมริกา (สุรชาติ บำรุงสุข:2557) หนึ่งใน
ในกลุ่มมุสลิมซุนนีเคร่งศาสนาที่ไม่พอใจการแผ่อิทธิพลทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาและรัฐบาล
ชีอะห์จึงได้พัฒนาจนกลายเป็นขบวนการรัฐอิสลามที่กำลังเป็นภัยสำคัญต่อทั้งโลกตะวันตกและโลก
อิสลามอยู่ในปัจจุบัน

จากการศึกษาพัฒนาการของขบวนการรัฐอิสลาม พบว่า ขบวนการก่อการร้ายนี้มีพัฒนาการ
มาจากกลุ่ม นักรบญิฮาดสุดโต่งที่เคยเป็นสาขาย่อยของขบวนการอัลกออิดะห์และมีฐานอยู่ในอิรัก
ตั้งแต่ค.ศ.1999 ขบวนการได้เปลี่ยนชื่อและวิธีการมาอย่างต่อเนื่อง ดังตารางที่ 1

TABLE 1. A History of ISIS Names

GROUP NAME	YEARS IN USE
Jamaat al-Tawhid wa-l-Jihad (JTWJ)	1999–2004
al-Qaeda in the Land of Two Rivers (more popularly known as al-Qaeda in Iraq, or AQI)	2004–2006
Majlis Shura al-Mujahedin (MSM)	2006
Islamic State of Iraq (ISI)	2006–2013
Islamic State of Iraq and al-Sham	2013–present

ตารางที่ 1 แสดงประวัติความเป็นมาของขบวนการรัฐอิสลาม

ที่มา : Zelin.(2014). “The war between ISIS and al-Qaeda for Supremacy of global jihadist movement”

การจัดตั้งขบวนการนักรบญิฮาดรากฐานของขบวนการรัฐอิสลามได้พัฒนาขึ้นใน ค.ศ.1999 เมื่ออัลซาคาวี (Abu Mudsab al Xarqawi) ได้จัดตั้งกลุ่มนักรบญิฮาด ชื่อว่า Jamaat al-Tawhid wa-l-Jihad (JTWJ) กลุ่มนี้มีสายสัมพันธ์อันดีกับบินลาเดนเพราะทั้งสองกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การต่อต้านอเมริกาและความต้องการโค่นล้มระบอบการปกครองของคนนอกศาสนาที่เป็นพันธมิตรของชาติตะวันตก (หมายถึงอิสราเอล : ผู้เขียน) ในระหว่างสงครามอิรัก อัลซาคาวีได้กลายเป็นบุคคลที่ขึ้นชื่อเรื่องความโหดร้าย เขามักใช้วิธีการตัดหัวและระเบิดฆ่าตัวตายที่พุ่งเป้าไปยังมุสลิมชีอะห์ รวมทั้งพลเมืองชาวซุนนีบางกลุ่มที่ละทิ้งศาสนาเพราะเขาต้องการรักษาศาสนาอิสลามให้บริสุทธิ์ ความสัมพันธ์ระหว่างอัลซาคาวีกับบินลาเดนได้นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างกันจนกลุ่มเปลี่ยนชื่อเป็นขบวนการก่อการร้ายอัลกออิดะห์สาขาอิรัก (al-Qaeda in Iraq) อย่างไรก็ตามขบวนการอัลกออิดะห์กลางกับอัลกออิดะห์สาขาในอิรักก็มีความแตกต่างมาตั้งแต่ช่วงเริ่มจัดตั้งใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ

1) ภูมิหลังทางด้านเศรษฐกิจและสังคมบินลาเดนและคณะเติบโตมาจากครอบครัวชนชั้นร่ำรวยและชนชั้นกลางที่ได้รับการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย แต่กลุ่มของอัลซาคาวีและผู้ใกล้ชิดมาจากครอบครัวคนจนที่ไม่ได้รับการศึกษามากนัก ความคิดและอุดมการณ์ของทั้งสองกลุ่มจึงมีความแตกต่างกัน

2) นักรบญิฮาดของอัลกออิดะห์กลาง กับ นักรบญิฮาดอัลกออิดะห์สาขาอิรักมีรุ่น (generation) ที่แตกต่างกันทำให้กลุ่มนักรบญิฮาดรุ่นใหม่มีความจงรักภักดีและเชื่อถือนอกกลุ่มอัลกออิดะห์สาขาอิรักโดยตรงมากกว่าภักดีต่ออัลกออิดะห์กลาง

3) ความแตกต่างด้านอุดมการณ์การต่อสู้ อัลซาคาวีเชื่อว่าทางเดียวที่รักษาโลกอิสลามเอาไว้คือการกวาดล้างเพื่อทำให้อิสลามสะอาด (purging it) (หมายถึงกวาดล้างมุสลิมต่างนิกายและชาวมุสลิมซุนนีที่ละทิ้งศาสนาทั้งหมด: ผู้เขียน) แต่กลุ่มผู้นำของอัลกออิดะห์กลับมองว่าชาวมุสลิมทั่วไป

ไม่ใช่ปัญหาแต่ระบบการปกครองของผู้ละทิ้งศาสนาเท่านั้นที่จะต้องเปลี่ยนแปลง (Zelim, 2014) พื้นฐานด้านอุดมการณ์และยุทธวิธีที่แตกต่างกันทำให้สองขบวนการได้แยกดำเนินงานกันในระยะเวลาต่อมา

ในช่วงสหรัฐอเมริกากำลังทำสงครามในอิรัก กลุ่มมุสลิมซุนนีที่ต้องการต่อต้านอเมริกาและรัฐบาลชียะห์สามารถรวบรวมสมาชิกได้มากขึ้นและสถาปนากลุ่มก่อการร้ายขึ้นใหม่ที่ใช้ชื่อว่า Majlis Shura al-Mujahedin (MSM) แต่ด้วยยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาที่พุ่งเป้าสังหารผู้นำของขบวนการก่อการร้ายอย่างต่อเนื่อง สหรัฐอเมริกาก็สามารถสังหารอัลซาคาวิผู้นำกลุ่มหลังการจัดตั้งกลุ่มใหม่ได้ไม่นาน แม้ว่าจะมีการประกาศก่อตั้งกลุ่ม Islamic State of Iraq ขึ้นมาแทนภายใต้การนำของผู้คนใหม่ “อาบู โอมาร์ อัล บัคห์ดาดี” (Abu Omar al Baghdadi) แต่ช่วงแรกขบวนการรัฐอิสลามก็ไม่ได้มีความเข้มแข็งมากนักเนื่องจากถูกกวาดล้างอย่างหนัก เหล่าผู้นำของขบวนการก่อการร้ายได้ถูกจับกุมตัวไปไว้ในค่ายกักกันนักโทษของสหรัฐอเมริกาในอิรัก ที่ชื่อว่า แคมป์บัคคา (Camp Buccaa) ความเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกาจึงได้ค่อยๆฟื้นตัวขึ้นมาใหม่ในค่ายกักกันแห่งนี้ เนื่องจากการจับกุมมุสลิมหัวรุนแรงเข้าไปอยู่รวมกันในสถานที่เดียวกัน ทำให้แคมป์บัคคากลายเป็นที่วางแผนดำเนินการก่อการร้ายในเวลาต่อมา ดังที่ อาบูร์ อาห์เหม็ด (Abu Ahmed) หนึ่งในผู้นำระดับสูง (Senior official) ของขบวนการรัฐอิสลาม ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า (Chulov. “ISIS: the inside story” The Guardian, 11 December 2014)

“ เรามีเวลามากมายที่จะนั่งวางแผน มันเป็นช่วงสภาพแวดล้อมเหมาะสมมาก เราทุกคนว่าเมื่อเราได้ออกไปเราจะร่วมมือกัน ทางที่เราจะกลับมาติดต่อกันอีกครั้งง่ายมาก เราแต่ละคนได้เขียนรายละเอียดส่วนตัวเก็บไว้ในกางเกงบ็อกเซอร์ (Boxer shorts) เมื่อเราได้ออกไปเราสามารถเรียกหาตัวได้ ...เรามีเบอร์โทรศัพท์และที่อยู่ ในปี 2009 เราได้กลับมาทำในสิ่งที่เราได้ทำก่อนที่จะโดนจับ แต่ในเวลานี้เราจะทำให้ดีกว่าแน่นอน”

รัฐบาลอิรักยังประมาณการว่ามีผู้นำระดับสูงของขบวนการรัฐอิสลามมากถึง 17 ในจำนวน 25 คนที่เคยถูกควบคุมตัวแคมป์บัคคา ระหว่างค.ศ.2004 ถึง 2011 รวมไปถึงอาบูร์ บัคร์ อัล บัคห์ดาดี (Abu Bakr al Baghdadi) ผู้นำสูงสุดของขบวนการรัฐอิสลามคนปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่าการใช้กำลังทหารของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการให้โลกอิสลามกลายเป็นปฏิปักษ์กับตน กลับกลายเป็นการผลักดันให้เกิดกลุ่มต่อต้านหรือขบวนการก่อการร้ายอย่างไม่จบสิ้นและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากปฏิบัติการของขบวนการรัฐอิสลามในระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา เพราะหลังจากที่อาบูร์ บัคร์ อัล บัคห์ดาดี ผู้นำคนปัจจุบันของขบวนการได้รับการปล่อยตัวจากแคมป์บัคคา

ยุทธวิธีการดำเนินการก่อการร้ายของเขาและโหดเหี้ยมมากยิ่งขึ้น นักวิเคราะห์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเชื่อว่าการจัดระบบขององค์กรของบัคห์ดาดีและความโหดเหี้ยมที่เขาใช้จะช่วยดึงดูดใจกลุ่มนักรบญิฮาดรุ่นใหม่ได้กว่าอัลกออิดะห์ในปัจจุบัน

ไม่เพียงแต่การสังหารทหารหรือรัฐบาลฝ่ายตรงข้ามเท่านั้น แต่ขบวนการรัฐอิสลามยังใช้วิธีการโหดเหี้ยมต่อประชาชนมุสลิมด้วยกันเอง บัคห์ดาดียังทำหายอำนาจอของชาวอิรี (Ayman Mohammed Rabie al-Zawahiri) ผู้นำเครือข่ายอัลกออิดะห์คนปัจจุบันด้วยการขยาดิทธิพลเข้าไยัดเมืองรักกา (Raqqa) ทางตอนเหนือของประเทศซีเรียเป็นฐานที่มั่นของตนและยังประกาศว่าขบวนการรัฐอิสลามกับเจเอ็น (Jabhat al-Nusra) กลุ่มนักรบญิฮาดหัวรุนแรงในซีเรียเป็นหนึ่งเดียวกัน ความร่วมมือของทั้งสองขัดแย้งกับความต้องการของชาวอิรีผู้นำอัลกออิดะห์คนปัจจุบัน เพราะชาวอิรีต้องการให้กลุ่มก่อการร้ายทั้งสองกลุ่มแยกดำเนินงานเป็นอิสระและต้องการให้ขบวนการรัฐอิสลามคงอิทธิพลไว้ในอิรักเท่านั้น ความแตกต่างด้านอุดมการณ์ พื้นฐานทางสังคมระหว่างขบวนการรัฐอิสลามที่ก่อตัวมาตั้งแต่เริ่มต้น รวมทั้งความโหดร้ายที่ขบวนการรัฐอิสลามนำมาใช้ทำลายแม้กระทั่งชาวมุสลิมด้วยกันทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการรัฐอิสลามกับอัลกออิดะห์ขาดสะบั้นลง (“Iraqi al-Qaeda chief reject Zawahiri orders”. ALJAZEERA.15/06/2013) ชาวอิรีได้ประกาศตัดสัมพันธ์กับขบวนการรัฐอิสลามในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.2014

ปัจจุบันเป็นที่ชัดเจนแล้วว่าขบวนการรัฐอิสลามกับอัลกออิดะห์ต่างฝ่ายต่างมีแนวทางและวิธีการตามอุดมการณ์และเป้าหมายของกลุ่มตน ขบวนการรัฐอิสลามได้รวบรวมนักรบญิฮาดและรวมตัวกันภายใต้ชื่อใหม่คือ ขบวนการ “รัฐอิสลามแห่งอิรักและเลแวนต์” (Islamic state of Iraq and the Levant) หรือกลุ่ม ISIL คำว่า เลแวนต์ หมายถึงบริเวณตะวันออกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งรวมไปถึงซีเรีย เลบานอน ปาเลสไตน์ อิสราเอลและจอร์แดน (Oxford University press,2010:247-248) และล่าสุดขบวนการได้ใช้ชื่ออย่างเป็นทางการว่า ขบวนการรัฐอิสลาม (Islamic State) โดยมีเป้าหมายสำคัญ 3 ระดับ (The Clarion Project, 2014) คือ

1. เป้าหมายระยะสั้น คือ การรวบรวมดินแดนในอิรักและซีเรียให้อยู่ภายใต้การควบคุมให้มากยิ่งขึ้น
2. เป้าหมายระยะกลาง คือ การขยายอิทธิพลไปทั่วอิรัก ซีเรีย รวมทั้งประเทศอื่นๆและสร้างรัฐอิสลามในประเทศที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อให้เป็นรัฐสามารถปกครองและป้องกันตนเองได้
3. เป้าหมายระยะยาว คือ การปกครองโลก (total world domination) หรือการสร้างรัฐอิสลามที่อยู่ภายใต้การปกครองของเคาะลีฟะฮ์ (Caliphate)

จากการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของสหรัฐหลังการก่อวินาศกรรมเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ที่นำมาสู่การใช้กำลังทางทหารปราบปรามขบวนการก่อการร้ายและการแสนยานุภาพทางทหารต่อโลกมุสลิมอันมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศต่างๆในภูมิภาคตะวันออกกลาง

กลายเป็นศัตรูทางการเมืองของตน กลับทำให้ความเกลียดชังระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและทุนนิยมทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยขบวนการรัฐอิสลามเป็นตัวอย่างเชิงรูปธรรมที่เป็นผลจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศในสมัยประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ประธานาธิบดีบารัค โอบามาและประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ก็ใช้นโยบายต่อต้านขบวนการก่อการร้ายด้วยการทำสงครามเช่นเดียวกัน ผลที่เกิดขึ้นความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาก็ต้องการรักษาสถานะมหาอำนาจโลก อีกด้านหนึ่งขบวนการรัฐอิสลามก็ต้องการสร้างโลกที่อยู่ภายใต้การปกครองของศาสนาอิสลามโดยไม่คำนึงถึงความเป็นรัฐชาติใดๆ ปัญหาที่ไม่สามารถหาข้อยุติตรงกันได้จึงกลายเป็นปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงของโลก รวมทั้งคุณภาพชีวิตของพลเมืองโลกหลายล้านคนในปัจจุบัน

3. ปัจจัยสนับสนุนความเข้มแข็งของขบวนการรัฐอิสลาม

ปฏิบัติการของขบวนการรัฐอิสลามในช่วงหลายปีที่ผ่านมาทั้งการจับตัวประกันเรียกค่าไถ่ การถ่ายทอดสดการฆาตกรรมตัวประกัน การเข้ายึดพื้นที่สำคัญในอิรักและซีเรียในหลายเมือง การบังคับให้ชาวคริสต์ในเมือง Qaraqush ของอิรักต้องเปลี่ยนศาสนาและผู้ปฏิเสธจะถูกตัดศีรษะ การฆาตกรรมฝ่ายตรงข้ามและเสียเปรียบประจักษ์ในเมืองร็อกกาของซีเรียและการก่อวินาศกรรมสถานที่สำคัญต่างๆ ในยุโรป นับเป็นความโหดเหี้ยมของขบวนการรัฐอิสลามที่มีการถ่ายทอดไปยังสื่อต่างๆ ทั่วโลก หนึ่งในเหตุการณ์ที่สร้างความหวาดกลัวให้กับประชาคมโลก คือ การเผยแพร่คลิปวิดีโอการสังหารตัวประกันชาวญี่ปุ่นเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 2014 เมื่อขบวนการรัฐอิสลามจับกุมชาวญี่ปุ่น 2 ราย และได้ยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลญี่ปุ่นให้จ่ายค่าไถ่จำนวน 200 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐภายใน 72 ชั่วโมงเพื่อแลกกับการปล่อยตัวประกัน เมื่อรัฐบาลญี่ปุ่นไม่ตกลงตามข้อเสนอตามกำหนดระยะเวลา ขบวนการรัฐอิสลามจึงได้เผยแพร่คลิปวิดีโอการฆาตกรรมตัวประกัน คือนาย Haruna Yukawa และนาย Koto ผู้สื่อข่าวชาวญี่ปุ่นตัวประกันอย่างไม่มีเงื่อนไขชาติมหาอำนาจใดๆ ทั้งสิ้น ทำให้เกิดคำถามสำคัญของการศึกษาค้นคว้าเพราะเหตุใดขบวนการรัฐอิสลามจึงกล้าท้าทายอำนาจของมหาอำนาจ การศึกษาในประเด็นนี้มีพื้นฐานจากงานเขียนของสุรชาติ บำรุงสุข (2557) ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านความขัดแย้งทางเชื้อชาติและศาสนาในอิรัก ความสามารถในการพึ่งพาตัวเองด้านเศรษฐกิจและปฏิบัติการทางทหารที่ทำให้ปฏิบัติการขบวนการรัฐอิสลามสามารถขยายขอบเขตได้อย่างกว้างขวาง ผู้เขียนจึงได้ศึกษาค้นคว้าจนสามารถสรุปปัจจัยพื้นฐานที่ขับเคลื่อนขบวนการรัฐอิสลามได้ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

3.1 ความเชื่อทางศาสนาในเรื่องการทำญิฮาด

จากพัฒนาการของขบวนการก่อการร้ายทั้งขบวนการรัฐอิสลามหรืออัลกออิดะห์ล้วนแล้วแต่มีจุดเริ่มต้นมาจากกลุ่มนักรบญิฮาด คำว่าญิฮาดนั้นหมายถึงการต่อสู้ในนามของพระเจ้า ตามบทบัญญัติของคัมภีร์อัลกุรอานอันเป็นหลักคำสอนต้นกำเนิดของวิถีชีวิตชาวมุสลิมได้กล่าวถึง การต่อสู้เพื่อพระเจ้าไว้หลายครั้งด้วยกัน อาทิ

ข้อที่ 84

“เจ้าจงสู้รบในทางของอัลลอฮ์เถิด โดยที่เจ้ามิได้ถูกบังคับ (ให้เกณฑ์ผู้ใด) นอกจากตัวของเจ้าเอง และจงปลุกใจบรรดาผู้ศรัทธาด้วย เป็นไปได้ว่าอัลลอฮ์จะทรงยับยั้งกำลังรบของบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาเหล่านั้น และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงมีกำลังรบที่เข้มแข็งกว่าและเป็นผู้ทรงมีการลงโทษที่รุนแรงกว่า

ข้อ 95

“....บรรดาผู้ต่อสู้และเสียสละในทางของอัลลอฮ์ ทั้งด้วยทรัพย์สมบัติของพวกเขาและชีวิตของพวกเขา นั้น หาได้เท่าเทียมกันไม่ อัลลอฮ์ทรงให้บรรดาผู้ที่ต่อสู้และเสียสละด้วยทรัพย์สมบัติของพวกเขา และชีวิตของพวกเขา เหนือกว่าบรรดาผู้ที่นั่งอยู่ชั้นหนึ่ง และทั้งหมดนั้นอัลลอฮ์ได้ทรงสัญญาไว้ให้ซึ่งสิ่งที่ดียิ่งแก่แต่อัลลอฮ์ทรงให้บรรดาผู้ที่ต่อสู้และเสียสละเหนือกว่าบรรดาผู้ที่นั่งอยู่ด้วยรางวัลอันใหญ่หลวง”

จากบทบัญญัติดังกล่าวสะท้อนว่าการทำญิฮาดเป็นความเสียสละที่ยิ่งใหญ่ของชาวมุสลิม ความเชื่อเรื่องญิฮาดได้กระตุ้นให้ชาวมุสลิมหัวเคร่งศาสนาออกมาต่อสู้เพื่อพระเจ้าและพวกเขาจะได้รับรางวัลตอบแทนจากพระเจ้าเมื่อจากโลกนี้ไป แม้ว่าความเชื่อญิฮาดจะบัญญัติไว้ในอัลกุรอานมาตั้งแต่เริ่มต้น แต่แนวคิดนี้เริ่มแพร่กระจายไปในหมู่ชาวมุสลิมมากยิ่งขึ้นหลังการขยายอิทธิพลทางการเมืองพร้อมๆกับแนวคิดการแยกศาสนาออกจากรัฐของสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตกเข้าไปยังโลกอิสลาม ส่งผลให้กลุ่มมุสลิมซุนนีเคร่งศาสนาต่อต้านแนวคิดนี้อย่างรุนแรง ด้วยมองว่าอิทธิพลทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและทุนนิยมเป็นสิ่งชั่วร้าย ทำลายอารยธรรมอิสลามและคุกคามโลกมุสลิม กลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงจึงต้องทำญิฮาด (Jihad) ด้วยกำลังและการต่อสู้เพื่อขับไล่การรุกรานของชาติตะวันตก เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการจัดตั้งรัฐอิสลามที่อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน (ประกัสส์ เทพชาตรี, 2550) ความเชื่อเรื่องญิฮาดจึงกลายเป็นหลักคำสอนที่ขบวนการก่อการร้ายได้นำมาสร้างความชอบธรรมในการก่อการเพื่อต่อต้านสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตกอย่างต่อเนื่อง เพื่อชำระล้างศาสนาอิสลามให้สะอาดในนามของพระเจ้า โดยบินลาเดนอดีตผู้นำอัลกออิดะห์ก็เคยอ้างหลักการการต่อสู้เพื่อป้องกันตัวในการประกาศทำสงครามกับสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ ในคลิปวิดีโอของขบวนการรัฐอิสลามที่เผยแพร่ (Propaganda) ไปยังมุสลิมรุ่นใหม่ทั่วโลก ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2014 ก็มีเนื้อหาที่สะท้อนถึงความเชื่อเรื่องการทำญิฮาดอย่างชัดเจน โดยมีข้อความสำคัญตอนหนึ่งว่า (Berger and Stern, 2015)

“ เราเรียกร้องให้มุสลิมทั่วโลกที่อาศัยทางตะวันตก อเมริกา ยุโรป และ
ทุกๆที่อพยพมาอยู่ร่วมกันกับครอบครัวในดินแดนกาหลิบเพื่อทำญิฮาด
ที่นี่ คุณจะอยู่เพื่อสู้และภายหลังคุณจะได้กลับไปหาครอบครัวของคุณ
และถ้าคุณถูกฆ่า คุณจะเข้าไปอยู่ในดินแดนของพระเจ้า อัลลอฮ์จะ
ดูแลผู้ที่อยู่เบื้องหลัง (ครอบครัว) ให้คุณเอง ดังนั้นที่นี่กาหลิบจะดูแล
คุณ”

ความเชื่อเรื่องญิฮาดหรือการต่อสู้เพื่อพระเจ้าจึงกลายเป็นหลักคำสอนที่ถูกตีความและ
เชื่อมโยงเข้ากับการใช้ความรุนแรงในรูปแบบของการก่อการร้ายเพื่อรักษาไว้ซึ่งอารยธรรมของโลก
มุสลิมตามแนวคิดของผู้ก่อการ

3.2 ความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติและศาสนาภายในอิรัก

นอกจากหลักธรรมคำสอนทางศาสนาที่ขบวนการรัฐอิสลามนำมาอ้างเพื่อความชอบธรรมใน
การก่อการร้ายแล้ว ความขัดแย้งทางระหว่างเชื้อชาติและศาสนาภายในอิรักนับเป็นเงื่อนไขพื้นฐาน
(Underlying conditions) ที่เอื้อประโยชน์ต่อขบวนการรัฐอิสลามและส่งผลให้โครงสร้างของการก่อ
การร้ายเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ความขัดแย้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของอิรักเริ่มปรากฏชัดอย่าง
ชัดเจนในสมัยประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน ด้วยอิรักเป็นประเทศที่ประกอบด้วยประชากรหลายกลุ่ม
ด้วยกัน คือชนชาติอาหรับประมาณร้อยละ 70 ซึ่งในหมู่พลเมืองชาวอาหรับนั้นสามารถแบ่งย่อยได้อีก
เป็นชาวชีอะห์ประมาณร้อยละ 65 กับชาวซุนนีประมาณร้อยละ 35 ที่เหลือเป็นชนชาติเคิร์ดร้อยละ
25 และกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์อีกราวร้อยละ 5 ของประชากรทั้งประเทศ (ประทุมพร วัชรเสถียร
และไชยวัฒน์ คำชู, 2546) จากอัตราส่วนของประชากรดังกล่าวสรุปได้ว่าพลเมืองอิรักส่วนใหญ่เป็น
มุสลิมนิกายชีอะห์

อย่างไรก็ตามในช่วง ค.ศ. 1979 ถึง 2003 ที่ประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซนครองอำนาจไม่ได้ให้
ความสำคัญกับความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนาในประเทศ ทำให้ปัญหาความขัดแย้งทาง
สังคมและวัฒนธรรมทวีความรุนแรงมากขึ้น รัฐบาลของซัดดัมเป็นมุสลิมนิกายซุนนีอันเป็นชนกลุ่ม
น้อยในประเทศแต่กลับได้รับความสำคัญกว่าชนชาติและศาสนาอื่นๆในอิรักเพราะซัดดัมได้แผ่ขยาย

ความเชื่อแบบผิดๆ ไปยังประชาชนว่าซุนนี่เป็นคนส่วนใหญ่ในอิรัก ดังนั้นพวกเขาจึงมีสิทธิทางการเมืองมากกว่ากลุ่มอื่นๆ (Beauchamp, 2014) ขณะเดียวกันการปกครองประเทศของซัดดัมให้ความสำคัญกับวงศาคณาญาติของตัวเอง โดยเฉพาะอย่างกลุ่มผู้นำระดับสูงในรัฐบาลแล้วเป็นพวกมุสลิมซุนนี่ที่เกิดในเมืองตีกริด (Tikrit) บ้านเกิดเดียวกับเขาทั้งสิ้น อาจกล่าวได้ว่าซัดดัมปกครองประเทศด้วยระบอบเผ่านิยม (Tribalism) ดังที่ประทุมพร วัชรเสถียรและไชยวัฒน์ คำชู (2546) อธิบายลักษณะการปกครองของซัดดัมที่มีต่อประชากรต่างเชื้อชาติ ศาสนาไว้ว่าปรากฏเด่นชัด 3 ประการคือ

1. Arabization คือ ให้ความสำคัญต่อชนชาติอาหรับเหนือชนชาติอื่นโดยผสมกลืนเข้ามารวมกับชาติอาหรับ
2. Power monopoly by Sunnites คือผูกขาดอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมโดยกลุ่มมุสลิมซุนนี่ แม้จะเป็นชนกลุ่มน้อยท่ามกลางประชากรทั้งหมดในอิรัก
3. Centralization under the Baath Party คือใช้กลไกและกระบวนการของพรรคบาธเป็นเครื่องมือในการรวมอำนาจปกครองประเทศอย่างเคร่งครัด

ลักษณะการปกครองของซัดดัมทำให้กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆที่ไม่ใช่ชาวอาหรับ รวมทั้งกลุ่มมุสลิมนิกายชีอะห์ได้กลายเป็นพลเมืองชั้นรองของประเทศที่ไม่ได้รับความสำคัญจากรัฐ ความแตกต่างด้านสังคมวัฒนธรรมนี้ได้นำมาสู่ความแตกแยกระหว่างเชื้อชาติและศาสนา และเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้ขบวนการรัฐอิสลามในอิรักเข้มแข็งมากขึ้น ความขัดแย้งในอิรักสามารถจำแนกย่อยได้ 2 ประเภท คือความขัดแย้งระหว่างชาวอาหรับซุนนี่กับอาหรับชีอะห์ และความขัดแย้งระหว่างชาวอาหรับซุนนี่กับชาวเคิร์ด ดังนี้

ก. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างซุนนี่กับชีอะห์ในอิรัก

เมื่อโค่นล้มระบอบซัดดัมได้สำเร็จ สหรัฐอเมริกาได้สนับสนุนให้กลุ่มมุสลิมชีอะห์ขึ้นมาบริหารประเทศแทนกลุ่มซุนนี่ โดยคาดหวังว่ารัฐบาลใหม่จะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชีอะห์กับซุนนี่ให้แน่นแฟ้นมากขึ้น แต่สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นกลับตรงกันข้าม เมื่อรัฐบาลใหม่ของนายกรัฐมนตรีมาลิกี (Nouri al-Maliki) ไม่ได้ให้ความสนใจกับปัญหาความแตกต่างทางเชื้อชาติและศาสนาเท่าที่ควร สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนจาก สมาชิกสภาการปกครองอิรัก หรือ The Iraq Governing Council จำนวน 25 คนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองในอิรักกลับมีสมาชิกเป็นชาวชีอะห์ถึง 13 คน ซุนนีย์ 6 คน ชาวเคิร์ด 4 คนและชาติพันธุ์อื่นๆอีก 2 คน (BBC. “Iraqi Governing Council members”. 14/07/2003) เท่านั้น ชาวชีอะห์จึงกลายเป็นได้กลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินนโยบายบริหารประเทศเนื่องจากเป็นตัวแทนของพลเมืองส่วนใหญ่ของสังคม ทำให้ชาวซุนนี่ซึ่งเคย

ได้รับความสำคัญในยุคขัดแย้งกลับรู้สึกไม่ไว้วางใจรัฐบาลของชาวชีอะห์ เกิดความรู้สึกแตกต่างและไม่ได้ได้รับความสำคัญจากรัฐบาล ชาวซุนนีจึงเกิดความรู้สึกความเป็นอัตลักษณ์ของตนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดได้พัฒนาเป็นความขัดแย้งโดยตรงระหว่างมุสลิมซุนนีย์กับมุสลิมชีอะห์ หรือที่เรียกว่า “Ethno Sectarian Conflict” ความขัดแย้งระหว่างศาสนานี้ได้เป็นปัจจัยสนับสนุนขบวนการรัฐอิสลาม เพราะรัฐบาลที่ตั้งขึ้นมาใหม่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้ชาวซุนนีย์บางกลุ่มกลายเป็นผู้สนับสนุนขบวนการรัฐอิสลามไปโดยปริยาย (สุรชาติ บำรุงสุข, 2557)

เหตุการณ์การสู้รบในเมืองโมซุล (Mosul) เป็นตัวอย่างของความขัดแย้งทางศาสนาที่เอื้อประโยชน์ให้กับขบวนการรัฐอิสลาม ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2014 ขบวนการรัฐอิสลามได้ส่งทหารจำนวน 800 คนเข้ายึดครองเมืองโมซุล เมืองใหญ่อันดับ 2 ซึ่งตั้งอยู่บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของอิรัก ส่งผลให้เกิดการปะทะกันระหว่างทหารของขบวนการกับทหารอิรักจำนวนกว่า 30,000 นายที่ได้รับการฝึกฝนจากกองทัพสหรัฐอเมริกา สำนักข่าวตะวันตกทั้ง CNN และ The guardian รายงานตรงกันว่า การสู้รบในครั้งนี้ทหารอิรักเป็นฝ่ายแพ้ต่อกองกำลังของขบวนการรัฐอิสลามถึงกับต้องทิ้งอาวุธและวิ่งหนีออกจากสมรภูมิ สาเหตุที่ทำให้ทหารอิรักพ่ายแพ้จากการรบในครั้งนี้ ไม่เพียงเพราะทหารอิรักขาดความวินัยเท่านั้น แต่สาเหตุสำคัญเกิดจากความขัดแย้งทางด้านนิกาย (Sectarianism) เพราะทหารอิรักในภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นชาวซุนนีย์ ดังนั้นพวกเขาจึงไม่ต้องการต่อสู้กับขบวนการรัฐอิสลามเพื่อรัฐบาลชีอะห์ที่ต่างนิกายกับตน (Beauchamp, 2014) การปฏิบัติต่อความแตกต่างทางด้านศาสนาอย่างไม่เท่าเทียมกันจึงเป็นผลให้ชาวมุสลิมซุนนีย์บางส่วนรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกองกำลังของ รัฐอิสลามมากกว่าเป็นทหารของรัฐบาล ประเด็นความขัดแย้งทางศาสนาจึงเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ขบวนการรัฐอิสลามสามารถขยายพื้นที่จนข้ามชายแดนไปยังซีเรียได้ในปัจจุบัน

ข. ความขัดแย้งระหว่างชาวอาหรับกับชาวเคิร์ด

ปัญหาชาวเคิร์ดเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองของตะวันออกกลาง เพราะถึงแม้ว่าปัญหาชาวเคิร์ดจะไม่ได้เอื้อประโยชน์ต่อขบวนการรัฐอิสลามโดยตรง แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าชาวเคิร์ดเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่กระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงภายในของอิรักและซีเรีย ชาวเคิร์ดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไร้รัฐชาติเป็นของตนเอง ประชากรชาวเคิร์ดกว่า 25 ล้านคนอาศัยอยู่ในดินแดนเคอร์ดิสถาน (Kurdistan) กินอาณาบริเวณของอิรัก อิหร่าน ตุรกีและซีเรีย ประมาณกันว่ามีประชากรชาวเคิร์ดถึง 3.7 ล้านคนอาศัยอยู่บริเวณตะวันออกเฉียงเหนือของอิรัก ถึงแม้ว่าชาวเคิร์ดส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาอิสลามนิกายซุนนีย์ แต่เคิร์ดก็ไม่ได้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชาวอาหรับซุนนีย์แต่ประการใด ที่ผ่านมากองกำลังติดอาวุธของชาวเคิร์ดได้พยายามเรียกร้องเอกราชจากอิรักมาอย่างต่อเนื่อง แต่ถูกปราบปรามอย่างรุนแรงจากรัฐบาลของซัดดัม การปราบปรามครั้งสำคัญเกิดขึ้นในปี

ค.ศ.1988 รัฐบาลได้สั่งการให้สังหารชาวเคิร์ดด้วยอาวุธทางเคมีส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตในเมืองฮาละบาจา (Halabja) กว่า 5,000 คนอันเป็นผลมาจากนโยบายการทำลายล้างชาวเคิร์ดของซัดดัม (Núria Tomà & Ana Vilellas, 2009) ในช่วงที่สหรัฐอเมริกาบุกโจมตีสอิริกใน ค.ศ.2003 ชาวเคิร์ดได้ให้ความช่วยเหลือแก่กองกำลังของสหรัฐอเมริกาโดยแสดงความต้องการต่อรัฐบาลสหรัฐอย่างชัดเจนว่า ภายหลังการโค่นล้มระบอบซัดดัม ชาวเคิร์ดจะสามารถปกครองตนเองได้ในระดับสูง สามารถจัดเก็บภาษีได้เอง สามารถใช้ภาษาและวัฒนธรรมของชาวเคิร์ดในกิจการท้องถิ่นและสามารถจัดตั้งกองกำลังรักษาความปลอดภัยภายในดินแดนได้ แต่เมื่อสหรัฐอเมริกาได้รับชัยชนะจากสงครามและสนับสนุนให้ชาวมุสลิมชีอะห์ขึ้นมาปกครองประเทศได้สำเร็จ ข้อเสนอของชาวเคิร์ดกลับไม่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา ขณะเดียวกันรัฐบาลชีอะห์ก็ยังมองว่าชาวเคิร์ดเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงไม่แตกต่างจากยุคของซัดดัม (สุรชาติ บำรุงสุข, 2557) ดังนั้นชาวเคิร์ดจึงยังคงแสวงหาโอกาสเป็นอิสระจากรัฐต่างๆอย่างต่อเนื่อง สะท้อนได้อย่างชัดเจนในกรณีสงครามกลางเมืองซีเรีย เมื่อกลุ่มกบฏชาวซุนนีลุกขึ้นต่อต้านรัฐบาลของประธานาธิบดีบาชาร์ ฮาฟิซ อัลอะซัดใน ค.ศ. 2011 ถึงปัจจุบัน ชาวเคิร์ดก็ถือโอกาสแยกตัวเป็นอิสระจากรัฐบาล และเปิดโอกาสให้ขบวนการรัฐอิสลามสามารถเข้ายึดพื้นที่ในซีเรียได้ในปัจจุบัน

ความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติและศาสนาดังกล่าวนี้นำให้ทั้งอิรักและซีเรียประกอบด้วยกองกำลังอย่างน้อย 4 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กองทัพของรัฐบาล กองกำลังต่อต้านรัฐบาล กองทัพของชาวเคิร์ดและขบวนการรัฐอิสลามที่ต่างฝ่ายต่างพร้อมทำลายอีกฝ่ายเพื่ออุดมการณ์ทางการเมืองของตน ความขัดแย้งที่นำไปสู่ความแตกแยกจึงเป็นเงื่อนไขพื้นฐาน (Underlying conditions) ที่ทำให้ขบวนการรัฐอิสลามหรือขบวนการก่อการร้ายอื่นๆพัฒนาและเข้มแข็งขึ้นในรัฐนั้นๆทั้งสิ้น

ค. ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและกองกำลัง

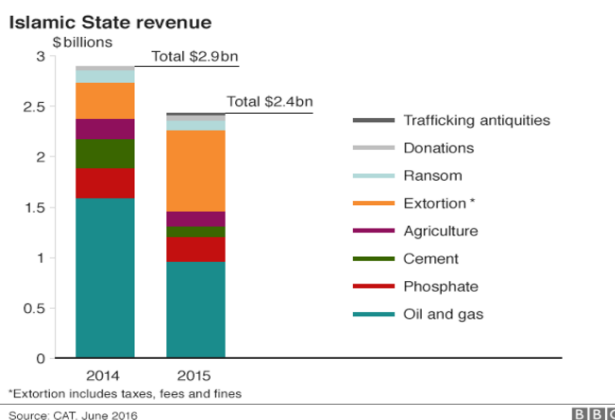
ปัจจัยสำคัญอีกประการที่เอื้อประโยชน์ให้ขบวนการรัฐอิสลาม คือ ความสามารถทางด้านการทหารและความสามารถทางเศรษฐกิจ ขบวนการรัฐอิสลามสามารถพึ่งพาตนเองในด้านเศรษฐกิจด้วยการสร้างตนเองให้เป็นรัฐ ที่มีความสามารถในการจัดเก็บภาษี การหารายได้ด้วยการขายน้ำมันและไฟฟ้า เพื่อนำมาหล่อเลี้ยงปฏิบัติการทางทหารของตน ขบวนการรัฐอิสลามจึงเป็นตัวอย่างของการเคลื่อนไหวในฐานะ Non-State Actors ¹ หรือตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมภายในอิรักและซีเรียอย่างมากในปัจจุบัน ดังนี้

¹ Non Stat Actors คือ ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐแต่การเคลื่อนไหวมีบทบาทสำคัญที่กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและระเบียบโลก โดยกองกำลังติดอาวุธ ขบวนการก่อการร้ายและอาชญากร เป็นรูปแบบหนึ่งของ NSA ที่สนับสนุนให้เกิดความขัดแย้ง ความรุนแรงและความไม่ปลอดภัยไปทั่วโลก (Paul Holton, 2012:1)

1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและกองกำลัง

ข้อมูลนิตยสารฟอร์บปี 2014 ได้จัดลำดับให้ขบวนการรัฐอิสลามเป็นองค์กรก่อการร้ายที่ร้ายแรงที่สุดในโลก โดยคาดการณ์ว่ามีทรัพย์สินกว่า 2,000 ถึง 3,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แหล่งรายได้ของขบวนการรัฐอิสลามไม่ได้มาจากการควบคุมแหล่งน้ำมันสำคัญทางตอนเหนือของอิรักและทางตะวันออกของซีเรียเท่านั้น แต่ขบวนการรัฐอิสลามยังมีรายได้จากหลายทางด้วยกัน ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงแหล่งรายได้ของขบวนการรัฐอิสลาม

ที่มา : <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034>

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่านอกจากรายได้มากกว่าครึ่งมาจากการขายน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ (oil and gas) และ ขบวนการรัฐอิสลามยังมีรายได้จากการค้าขายสินค้าที่ได้จากการยึดครองในตลาดเมืองทั้งวัตถุประสงค์ (Trafficking antiquities) ซีเมนต์ (Cement) ปุ๋ย (Phosphate) และเกษตรกรรม (agriculture) รวมไปถึงรายได้จากการบริจาค (donation) การกรรโชกทรัพย์ (extortion) และการเรียกค่าไถ่ (ransom) จากตัวประกัน รวมถึงการยึดทรัพย์สินจากธนาคารในเมืองที่ขบวนการยึดครองอีกด้วย จากข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลของโคเฮน (David Cohen) อดีตปลัดกระทรวงการคลังสหรัฐฝ่ายกิจการการก่อการร้ายและข่าวกรองด้านการเงิน (US Treasury Department's Under Secretary for Terrorism and Financial Intelligence) ที่กล่าวว่า ขบวนการรัฐอิสลามแตกต่างจากอัลกออิดะห์เพราะได้รับส่วนแบ่งจากเงินบริจาคจากภายนอกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แหล่งรายได้ของขบวนการมาจากการขายน้ำมันในตลาดมืดและค่าไถ่ตัวประกัน โคเฮนยังระบุอีกว่าขบวนการได้ขายน้ำมันดิบราคาถูกให้กับพ่อค้าคนกลางในตุรกี ชาวเคิร์ด รวมทั้งรัฐบาลซีเรีย (NBC NEWS. “Syrian Regime, Iraqi Kurds Among Those Buying ISIS Oil: Official”.23/10/2014)

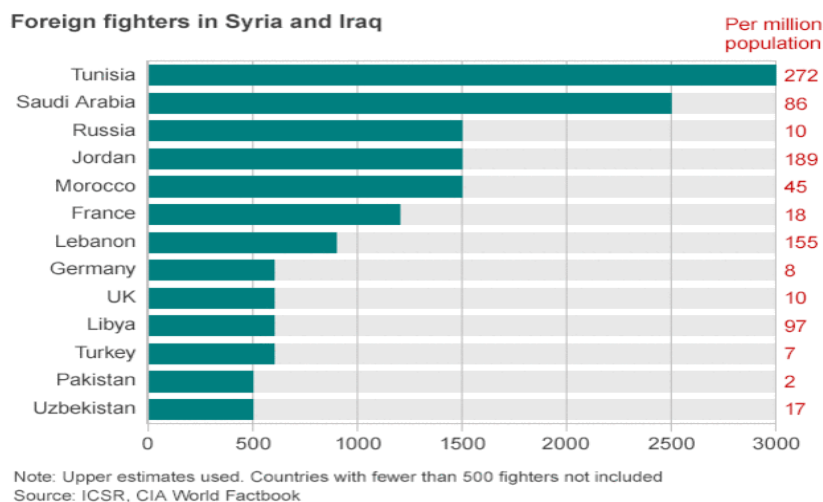
นอกจากนี้อดีตนายกรัฐมนตรีมาลิกีของอิรักซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองประธานาธิบดียังได้กล่าวหาว่าประเทศซุนนีทั้งซาอุดีอาระเบียและกาตาร์ว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวและสนับสนุนเงินทุนให้กับขบวนการรัฐอิสลามเพื่อต่อต้านรัฐบาลชีอะห์ของอิรักและซีเรีย เขาให้สัมภาษณ์ครั้งหนึ่งว่า (Reuter. “Iraqi PM Maliki says Saudi, Qatar openly funding violence in Anbar”.9/03/2014)

“ผมขอกล่าวหาพวกเขาว่าปลุกระดมและส่งเสริมการเคลื่อนไหวของ
ขบวนการก่อการร้าย ผมขอกล่าวหาว่าพวกเขาสนับสนุนทางด้าน
การเมือง ด้านการสื่อ ให้การสนับสนุนด้านการเงินและอาวุธแก่พวก
มัน”

มาลิกียังระบุในบทสัมภาษณ์เดียวกันอีกว่าซาอุดีอาระเบียให้การสนับสนุนการก่อการร้ายเพื่อโจมตีความมั่นคงของซีเรีย อิรัก อียิปต์และลิเบีย ถึงแม้ว่าไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่ารัฐบาลซาอุดีอาระเบียการตาและประเทศซุนนีรอบอ่าวเป็นผู้อยู่เบื้องหลังขบวนการก่อการร้ายหรือไม่ ด้านซาอุดีอาระเบียและกาตาร์ก็ได้ออกมาปฏิเสธว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการรัฐอิสลามแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามการประกาศของมาลิกิดังกล่าวก็สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งและความไม่ไว้วางใจที่เกิดขึ้นระหว่างมุสลิมซุนนีกับมุสลิมชีอะห์ที่กำลังกลายเป็นชุดความขัดแย้งชุดใหม่ (sectarian conflicts) ที่ค่อยๆฝังรากลึกในสังคมตะวันออกกลาง

2) กองทัพของขบวนการรัฐอิสลาม

จากความมั่งคั่งด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้ขบวนการรัฐอิสลามมีงบประมาณมากเพียงพอที่จะใช้การฝึกฝนกำลังพล และสามารถรวบรวมนักรบเข้ามาร่วมได้เป็นจำนวนมาก นิตยสารอีโคโนมิสต์รายงานว่าขบวนการอาจจะมีกำลังพลในอิรักประมาณ 6,000 คน และในซีเรียอีกราว 3,000-5,000 คน ขณะที่สำนักข่าวกรองกลางของสหรัฐหรือ CIA ให้ข้อมูลที่แตกต่างกันโดยประมาณการณ์ว่าปัจจุบันขบวนการรัฐอิสลามมีกำลังพลในอิรักและซีเรียมากถึงประมาณ 31,000 คน โดยกว่าครึ่งหนึ่งของกองกำลังเป็นนักรบจากภูมิภาคต่างๆทั้ง แอฟริกา เอเชียและยุโรป **ดั่งภาพที่ 4**

ภาพที่ 4 แสดง จำนวนนักรบต่างชาติที่เข้าร่วมรบกับ ISIS

ที่มา: BBC NEWS . “Battle for Iraq and Syria in maps”.

จากภาพที่ 4 จะเห็นได้ว่า นักรบจากชาติต่างๆทั่วโลกเข้าร่วมรบกับขบวนการรัฐอิสลาม ส่วนใหญ่มาจากตูนิเซีย ประมาณ 3,000 คน ซาอุดีอาระเบีย 2,500 คน รัสเซีย จอร์แดนและโมร็อกโก ประมาณ 1,500 คน นอกจากนี้ยังมีนักรบจากรัสเซียและประเทศต่างๆในทวีปยุโรปอีกด้วย จากการศึกษาพบว่านักรบเหล่านี้มีแรงจูงใจเข้าร่วมสำคัญ 2 ประการ คือ 1) แรงจูงใจภายนอกเกิดจากสภาพของรัฐที่อ่อนแอ การไม่ได้รับประโยชน์จากสังคม การศึกษาและเศรษฐกิจจากรัฐ ประกอบกับการโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มนักรบญิฮาดที่มักเผยแพร่เหตุการณ์ความรุนแรง เช่น การบุกอัฟกานิสถานของสหภาพโซเวียต หรือการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์มุสลิมในบอสเนียซึ่งเป็นเรื่องเล่าที่กระตุ้นคนรุ่นใหม่ให้เกิดความรู้สึกร่วมกับกองกำลัง การเข้าร่วมต่อสู้จึงไม่ใช่ตัวเลือกที่สมเหตุสมผลเท่านั้น แต่เป็นข้อผูกมัดทางจริยธรรมเพราะประชาชาติมุสลิมกำลังอยู่ภายใต้ภัยคุกคามจากชาติตะวันตก 2) แรงจูงใจภายใน เกิดความจากต้องการส่วนบุคคล เช่น ผลประโยชน์จากการร่วมกับขบวนการก่อการร้าย ความรู้สึกเป็นเจ้าของ การหนีเพื่อกลายเป็นคนใหม่ การผจญภัย เงิน หรือผลประโยชน์ใดๆที่นักรบต่างชาติจะได้รับเมื่อเข้าร่วมกับขบวนการ

จะเห็นได้ว่าการโฆษณาชวนเชื่อและการใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ปฏิบัติการ การสร้างความรู้สึกและภราดรภาพในสังคมมุสลิมได้กลายเป็นวิธีการสำคัญที่ขบวนการก่อการร้ายกลุ่มนี้ประสบความสำเร็จอย่างมากในการชักชวนให้นักรบญิฮาดรุ่นใหม่เข้าร่วมกับขบวนการ นอกจากการสร้างกองกำลังเป็นของตนเองแล้ว บทบาทสำคัญสะท้อนถึงความพยายามสร้างรัฐของขบวนการรัฐอิสลาม คือ การจัดสวัสดิการทางสังคมแก่ประชาชนทั้งงานอาสาสมัคร การให้ความรู้ทางศาสนาแก่ประชาชน การแจกอาหาร ซ่อมถนนและการให้บริการไฟฟ้าจนทำให้คนกวียะเคราะหบ้างคนมองว่าขบวนการมีลักษณะเป็นกองทหารมากกว่าขบวนการก่อการร้าย (รุสตั้ม หวันสู, 2557)

จากปัจจัยทั้งสามประการทั้ง 1) ความเชื่อทางศาสนาในเรื่องการทำญิฮาด 2) ความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติและศาสนาภายในอิรัก 3) ความมั่งคั่งด้านเศรษฐกิจและกองกำลัง รวมทั้งบทบาทของการให้สวัสดิการทางด้านสังคม ทำให้ขบวนการรัฐอิสลามสามารถสถาปนาศูนย์กลางอำนาจขึ้นมาภายในภูมิภาคตะวันออกกลางเพื่อปฏิบัติการต่อต้านอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาและชาติพันธมิตร บทบาทของขบวนการนี้ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศ ตลอดจนระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และยังเป็นผลให้ปัจจุบันทั้งซีเรียและอิรักกลายเป็นรัฐเปราะบาง (Fragile State) ในอันดับ 6 และ 11 จาก 178 ประเทศทั่วโลก (FFP, 2016) เกิดปัญหาผู้อพยพลี้ภัยไปยังประเทศต่างๆ มากมายหลายล้านชีวิต ซึ่งเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ส่วนต่างๆ ของโลกจะไม่มีเปลี่ยนแปลงอันใดเลยหากสหรัฐอเมริกายังคงยึดนโยบายเอกภาคินิยมและใช้ปฏิบัติการทางทหารแทรกแซงกิจการภายในภูมิภาคตะวันออกกลางเช่นเดิม ผู้เขียนคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าประธานาธิบดีคนใหม่ของสหรัฐอเมริกาจะพิจารณาเปลี่ยนแปลงนโยบายและหันมาเอาใจจริงเอาใจกับการส่งเสริมสันติภาพในภูมิภาคนี้มากกว่าสัญญาความแข็งแกร่งที่กำลังถูกส่งออกมาจากท่าเทียบขาวอย่างที่เราเห็นกันในปัจจุบัน

4. บทสรุป

จากการศึกษาพบว่าสามารถสรุปผลการศึกษา ได้ 2 ประการ คือ 1. ขบวนการรัฐอิสลามหรือ IS เริ่มก่อตัวขึ้นภายหลังการประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของอดีตประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช หลังจากเหตุการณ์การก่อวินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 และ 2. ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมให้ขบวนการรัฐอิสลามมีความเข้มแข็งมี 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเชื่อเรื่องการทำญิฮาด 2) ความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติและศาสนาภายในอิรัก และ 3) ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและกองทัพของขบวนการซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขบวนการรัฐอิสลามกลายเป็นภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก นอกจากนั้นนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาเป็นสำคัญที่จะกำหนดทิศทางของการก่อการร้ายในโลกมุสลิมว่าจะรุนแรงขึ้นหรือยุติลง トラบไคที่สหรัฐอเมริกามุ่งเป้าทำลายโครงสร้างการก่อการร้ายและแสดงแสนยานุภาพเพื่อกำราบโลกมุสลิม ปัญหาความขัดแย้งและการก่อการร้ายก็ไม่สามารถยุติลงได้ ผู้นำคนใหม่ของสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องทบทวนนโยบายเพื่อเปลี่ยนแปลงไปในเชิงสร้างสรรค์มากกว่าการทำสงคราม ขณะเดียวกันต้องสนับสนุนให้รัฐบาลอิรักและซีเรียเป็นรัฐบาลสำหรับคนทุกกลุ่ม ทุกเชื้อชาติและทุกศาสนาเพื่อให้เกิดการจัดสรรอำนาจทางการเมืองและการปฏิบัติต่อความหลากหลายอย่างเท่าเทียมกันเพื่อให้ปัญหาสามารถคลี่คลายไปทิศทางที่ดีในอนาคต

5. ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ปกครอง ครูและคณาจารย์ควรให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของเยาวชนที่ผ่านโฆษณาชวนเชื่อจากสื่อสังคมออนไลน์ทั้ง Facebook YouTube หรือ Twitter เพราะข้อความบางอย่างอาจจะส่งผลให้เกิดความแตกแยกและความเกลียดชังระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติและศาสนาในสังคมไทย
2. สถานศึกษาทั้งในระดับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยควรเปิดรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายและการวิเคราะห์สถานการณ์การก่อการร้ายในปัจจุบันทั้งในระดับชุมชน สังคม ประเทศและโลกในปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เท่าทันกับขบวนการเพื่อหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต
3. ความเข้มแข็งของการก่อการร้ายเกิดจากความแตกแยกทางด้านเชื้อชาติ ศาสนาและความขัดแย้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัยและภาครัฐควรมีส่วนสำคัญที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะและวิธีการจัดการกับความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

6. บรรณานุกรม

- ไกร ดำริพัฒนาโชติ.(2552). การดำเนินนโยบายต่างประเทศในสมัยประธานาธิบดีจอร์จ วอร์กเกอร์ บุช สงครามต่อต้านการก่อการร้าย.กรุงเทพฯ:สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- กระทรวงต่างประเทศ.(2553).การต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบสหประชาชาติ (Counter-Terrorism). เข้าถึงข้อมูลได้ที่ [http://www.mfa.go.th/main/th/issues/9899-การต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบสหประชาชาติ-\(Counter-.html](http://www.mfa.go.th/main/th/issues/9899-การต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบสหประชาชาติ-(Counter-.html)
- บุญรอด ศรีสมบัติและคณะ.(2555). รู้เท่าทันการก่อการร้าย Knowing Terrorism.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:ซีแอนเอสพริ้นตริง
- ประภัสสร เทพชาตรี.(2550). การก่อการร้ายสากล.พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า
- ประทุมพร วัชรเสถียรและไชวัฒน์ คำชู.(2546). อิริก วิกฤติถาวร?.พิมพ์ครั้งที่1.กรุงเทพฯ:อมรินทร์
- นิธิ เอียวศรีวงศ์.(2511). อิสลามสมัยแรก.พระนคร:สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
- รุสตั้ม หวันสุ.(2557). 10 คำถาม 10 คำตอบ เกี่ยวกับกลุ่ม ISIS ในอิรัก.(ออนไลน์).ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้.เข้าถึงข้อมูลได้ที่ : <http://www.deepsouthwatch.org/node/5899>
- ศราววุฒิ อารีย์.(2548). ปัญหาความมั่นคงใหม่ในมุมมองของโลกอิสลาม (New Security Problem in Islamic Perspective). เอเชียปริทัศน์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2548
- สุรชาติ บำรุงสุข[บรรณาธิการ].(2554). ความมั่นคงร่วมสมัย.จุลสารความมั่นคงร่วมสมัย ตุลาคม-ธันวาคม 2554 ฉบับที่ 99-102. กรุงเทพฯ: สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
- สุรชาติ บำรุงสุข.(2557). รัฐอิสลาม: สงครามอิรักครั้งที่ 3 The Islamic State: The Third Iraq War.จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 147 ตุลาคม 2557.พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ: สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
- อัลกรุอัน สำนักแปลสมาคมศิษย์เกาอาหรับ “อัน-นิซาร์”.(ออนไลน์).เข้าถึงข้อมูลได้ที่ <http://th.wikisource.org/wiki/อัน-นิซาร์>
- Atassi.B. (2013, June 16). Iraqi al-Qaeda chief rejects Zawahiri orders. ALJAZEERA. Retrieved from:<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/06/2013615172217827810.html>
- Bergersen and Lizardo (2004). International terrorism and the world-system. Arizona: University of Arizona
- Iraqi Governing Council members. (2003, July 14).BBC NEWS. Retrieved from http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3062897.stm

- Profile: Abu Bakr al-Baghdadi.* (2014, May 15). BBC NEWS. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27801676>
- Battle for Iraq and Syria in maps. (2015, April 1). BBC NEWS. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034>
- Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps. (2016, November 30). BBC NEWS. Retrieved from <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034>
- The World's 10 Richest Terrorist Organizations. (2014, December 12). Fobes. Retrieved From <http://www.forbes.com/pictures/eedh45fhdeg/1-isis-annual-turnover/>
- Berger.J.M & Stern.J. (2015, March 8) Why Are Foreign Fighters Joining ISIS. Defense One Retrieved from. <http://www.defenseone.com/threats/2015/03/why-are-foreign-fighters-joining-isis/106962/>
- Leffler.M.P. (2011). September 11 in Retrospect: George W. Bush's Grand Strategy, Reconsidered. *Foreign Affairs*, 90 (September-October).
- Chulov.M. (2014, December 11). ISIS: the inside story” The Guardian.Retrieved from <http://www.theguardian.com/world/2014/dec/11/-sp-isis-the-inside-story>
- Tomà.N. & Villellas. A. (2009). The Kurdistan Autonomous Region: risks and challenges For peace. Bcelona: School of Peace Culture, Universitat Autònoma de Barcelona
- Syrian Regime, Iraqi Kurds Among Those Buying ISIS Oil: Official. (2014, October 23). NBCNEWS.Retrieved from: <http://www.nbcnews.com/news/world/syrian-regime-iraqi-kurds-among-those-buying-isis-oil-official-n232381>
- ISIS Claims It Executed Haruna Yukawa, One of Two Japanese Hostages”.(2015, January 24). NBCNEWS.Retrieved from <http://www.nbcnews.com/storyline/isis-terror/isis-claims-it-executed-haruna-yukawa-one-two-japanese-hostages-n291926>
- Helsel.P. & Yamamoto.A.(2015, February 2). 'Heinous': Outrage After Claim That ISIS Killed Japanese Hostage.NBCNEWS. Retrieved from: <http://www.nbcnews.com/storyline/isis-terror/heinous-outrage-after-claim-isis-killed-japanese-hostage-n297781>

- CIA. (2003). National Strategy for combating terrorism. February 2003. Virginia: CIA
- OHCHR. (2007). Human right, Terrorism and Counter-terrorism. Fact sheet N0.32. New York: Office of UN high commissioner for Human Rights
- Holtom.P. (2012). Prohibiting Arms Transfers to Non-State Actors and the Arm trade Treaty.Stockholm: Stockholm international Peace Research Institute
- Parker.N.(2014, March 9). Iraqi PM Maliki says Saudi, Qatar openly funding violence in Anbar. Reuters. Retrieved from <http://www.reuters.com/article/2014/03/09/us-iraq-saudi-qatar-idUSBREA2806S20140309>
- Seymour.R. (2014, September 11). Bombs won't solve the Isis. The Guardian. Retrieved from <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/sep/15/bombs-isis-beheadings-iraq>
- SEAL of the President of the United Nation.(2002). The National Security Strategy of The United States of America. September 2002. Verginia : SEAL
- The Clarion Project. (2014).Special Report The Islamic State. Washington DC: Clarion Project
- Two Arab countries fall apart. (2014, June 14). The Economist. Retrieved from <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21604230-extreme-islamist-group-seeks-create-caliphate-and-spread-jihad-across>
- The Fund for Peace. (2016). Fragile State Index 2014.Washington D.C.: The Fund for Peace.
- Mccoy.T (2014, June 11). How ISIS leader Abu Bakr al-Baghdadi became the worlds Most powerful jihadist leader. Washington: The Washington Post.
- Beauchamp.Z. (2014, February 16).17 things about ISIS and Iraq you need to know. VOX. Retrieved from <http://www.vox.com/cards/things-about-isis-you-need-to-know/what-is-isis>.
- Beauchamp. Z. (2014). “Why the Iraqi army can't defeat ISIS”. VOX. Retrieved from <http://www.vox.com/2014/6/20/5824480/why-the-iraqi-army-cant-defeat-isis>
- Zelin.A.Z. (2014). The war between ISIS and al-Qaeda for Supremacy of global jihadist movement. Research Notes.The Washington Institute for near East policy., 20(June 2014), 1-11.

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล นายวรุฒม์ อินทฤทธิ์
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ (พนักงานมหาวิทยาลัย)
วัน เดือน ปี เกิด 17 เมษายน 2534

ที่อยู่ปัจจุบัน 62/278 D-Condo Campus Resort Kuku ม.3
ต.รัชฎา อ. เมือง จ.อุดรธานี 43000
เบอร์โทรศัพท์ -
เบอร์โทรสาร -
เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0897280299

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2559	ค.ม.	การสอนสังคมศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2557	ค.บ. (เกียรตินิยม)	มัธยมศึกษา (สังคมศึกษา)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
1 ก.ย. 2559 – ปัจจุบัน	อาจารย์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัย/บทความวิชาการที่ทำเสร็จแล้ว

-วรุฒม์ อินทฤทธิ์.(2559). การศึกษากับการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 22 ธันวาคม 2559

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

-การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนสังคมศึกษาบนฐานทฤษฎีพุทธิพิสัยของบลูมฉบับปรับปรุงที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตจังหวัดอุดรธานี